

2

Tilannekatsaus, Helsingin yrityskentän kehitys ja erityispiirteet

HEL 2024-012405 T 14 00 01

Päätösehdotus

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto päättää merkitä tiedoksi tilannekatsauksen Helsingin yrityskentän kehityksestä ja erityispiirteistä.

Esittelijän perustelut

Helsinki kansallisen elinkeinoelämän suunnannäyttäjänä

Helsingissä ja muualla pääkaupunkiseudulla toimivat yritykset määrittelevät Suomen elinkeinoelämän suunnan. Koko maan yksityisen sektorin yhteenlasketusta liikevaihdosta ja henkilöstöstä helsinkiläisyritysten osuus on noin 20 prosenttia. Helsingin erityispiirteitä ovat tiheä asutus ja Suomen suurimpien yliopistojen läsnäolo, joiden myötä alueen elinkeinoelämä nojaa vahvasti korkeaa osaamista toiminnassaan edellyttäviin palvelualojen yrityksiin.

Helsinkiläisyritykset ovat henkilöstöltään keskimääräisesti muuta maata kookkaampia. Tästä huolimatta yli 50 hengen toimipaikat muodostavat vain noin prosentin kaupungissa toimivien yritysten toimipaikoista. Ne työllistävät kuitenkin yli puolet yksityisen sektorin henkilöstöstä ja tuottavat yli puolet koko yrityskentän liikevaihdosta. Suurilla yksityisen sektorin toimijoilla on kaupungissa merkittävä työllistävä vaikutus. Vastavasti pieniä yrityksiä on kaupungissa valtaisa määrä. Runsaat 80 prosenttia kaupungin reilusta 80 000 toimipaikasta oli 0–1 hengen toimipaikkoja vuonna 2022.

Liike-elämän palvelut Helsingin erityispiirteenä

Helsingin toimialarakenne on palveluvaltainen. Kaupungissa korostuvat erityisesti liike-elämän palveluihin lukeutuvat toimialat. Tähän toimialakokonaisuuteen lukeutuvat informaatio ja viestintä, rahoitus- ja vakuustointiminta, kiinteistöalan toiminta, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminta. Liike-elämän palveluissa työskenteli hieman yli puolet (55 %) kaikista Helsingin yksityisen sektorin työntekijöistä vuonna 2022. Muualla Suomessa liike-elämän palveluiden henkilöstöosuus oli ainoastaan 18 prosenttia. Liike-elämän palvelut sisältävät runsaasti asiantuntijatyötä ja b2b-tyylistä toimintaa. Näiden toimialojen henkilöstö on usein korkeasti koulutettua ja keskimääräistä korkeammin palkattua.

07.10.2024

Asia/2

Etenkin rahoitus- ja vakuutustoiminta on voimakkaasti Helsinkiin keskittynyttä – noin puolet toimialan henkilöstöstä Suomessa työskentelee Helsingissä. Ohjelmistokehityksen sisältävä informaation ja viestinnän toimiala on myös voimakkaasti Helsinkiin keskittynyt. Helsingin osuus koko maan henkilöstöstä oli kyseisellä toimialalla 44 prosenttia vuonna 2022. Helsingissä on myös suhteellisen paljon liike-elämän palveluiden ulkopuolelle lukeutuvien muiden palvelualojen henkilöstöä. Esimerkiksi majoitus- ja ravitsemustoiminnan sekä taiteiden ja viihteen henkilöstöosuus on Helsingissä koko maan keskiarvoa korkeampi.

Lähempänä alkutuotantoa olevilla toimialoilla kuten teollisuuden, kaupan, rakentamisen sekä kuljetuksen ja varastoinnin parissa työskentelevien osuus on Helsingissä sen sijaan muuta Suomea pienempi. Helsingissä on kuitenkin edellä mainittuihin toimialoihin lukeutuvien yritysten pääkonttoreita, joissa edistetään niiden liiketoimintaa ja päätetään yritysten tulevaisuuden suunnasta. Pääkonttoreissa tapahtuva työ kytkeytyy vahvasti helsinkiläiseen toimialarakenteeseen, jossa liike-elämän palvelut ovat suuressa roolissa, ja työnteko pohjautuu pääasiassa päätelaitteilta tehtävään asiantuntijatyöhön.

Teollisuuden yritysten vajaan 20 000 hengen yhteenlaskettu henkilöstömäärä on Helsingissä suhteellisen vähäinen verrattuna kaupungin suurempiin toimialoihin. Teollisuuden henkilöstö on kasvanut kuitenkin vuodesta 2018 vuoteen 2022 lähes 10 prosentilla. Pääkonttoreiden lisäksi Helsingistä löytyy jonkin verran myös teollista tuotantoa. Esimerkiksi Pitäjänmäessä sijaitseva ABB on yksi kaupungin suurimmista yksittäisistä työnantajista ja niin ikään Helsingissä toimivilla Planmeca:lla ja GE Healthcare Finland:lla on kummallakin yli 500 suuruinen henkilöstö. Tukku- ja vähittäiskaupan henkilöstömäärä laski vuodesta 2018 vuoteen 2022 vajaalla viidellä prosentilla. Sen lähes 33 000 hengen henkilöstömäärä on kaupungin toimialarakenteessa maltillisesta viime aikojen laskusta huolimatta yhä merkittävä.

Rakentamisen sekä kuljetuksen ja varastoinnin henkilöstömäärä on vähentynyt Helsingissä vuodesta 2018 vuoteen 2022 noin kymmenellä prosentilla. Näiden alojen yrityksille 2020-luvun alku on ollut hankala. Hiipuva asuntotuotanto yhdistettynä raaka-ainehintojen ja korkotason nousuun on aiheuttanut useille näiden alojen yrityksille taloudellisia vaikeuksia.

Helsingin seudulle laaditun työpaikkaprojektion mukaan Helsingin työpaikkamäärän ennustetaan kasvavan noin 0,6–0,7 prosentin vuosittain. Projektiossa Helsingin työpaikkamäärä kasvaa nykyisestä 430 000:sta reiluun 480 000 työpaikkaan vuoteen 2040 mennessä. Liike-elämän palveluiden työpaikkojen odotetaan kasvavan entisestään ja pysyvän kaupungin eniten työllistävänä toimialakokonaisuutena.

Kansainvälinen toimintaympäristö

Helsingin yrityskehitys on muuta maata kansainvälisempi. Vajaat neljä prosenttia Helsingin yrityksistä on ulkomaalaisessa omistuksessa, kun muualla Suomessa ulkomaalaisomisteisia yrityksiä on yrityskannassa ainoastaan reilut kaksi prosenttia. Ulkomaalaisomisteiset yritykset ovat henkilöstömäärältään keskimäärin noin kymmenkertaisia kotimaisiin yrityksiin verrattuna, joten niiden vaikutus elinkeinorakenteeseen on merkittävä huolimatta niiden vähäisestä lukumäärästä. Lähes joka neljäs helsinkiläinen yksityisen sektorin työntekijä on ulkomaalaisomisteisen yrityksen palveluksessa ja miltei neljännes helsinkiläisyrietysten liikevaihdosta on ulkomaalaisomisteisten yritysten tuotosta.

Ulkomaalaisomisteisuus korostuu Helsingissä tietyillä toimialoilla. Voimakkaasti viime vuosina kasvanut informaation ja viestinnän toimiala on selvästi muita toimialoja kansainvälisempi – 38 prosenttia informaation ja viestinnän henkilöstöstä työskentelee ulkomaalaisomisteisen yrityksen palveluksessa. Myös kiinteistöalan toiminnassa ja teollisuudessa ulkomaalaisomisteisten yritysten painoarvo on suuri. Yli kolmannes kummankin toimialan henkilöstöstä työskentelee ulkomaalaisomisteisessä yrityksessä. Helsingin kiinteistömarkkinoilla toimii suuria kansainvälisiä toimijoita, joilla on omistuksia kaupungin keskustassa. Esimerkiksi Sponda on parhaillaan rakennuttamassa Signe-nimistä toimisto- ja liikerakennusta Mannerheimintielle. Muita suuria kansainvälisiä Helsingissä toimivia kiinteistösijoittajia ovat muun muassa Nrep, Sagax ja Niam.

Rahoitus- ja vakuutussektori yhteisöveron kerryttäjänä

Rahoitus- ja vakuutus toiminnan keskittyminen Helsinkiin on yksi Helsingin erityispiirteistä. Toimialalla on henkilöstöä reilut 21 000 henkeä, mikä on reilut seitsemän prosenttia Helsingin yksityisen sektorin henkilöstöstä. Rahoitus- ja vakuutus toiminnan liiketoiminnan luonteen vuoksi sille ei kirjata liikevaihtoa, mutta toimialan taloudellista painoarvoa voi hahmottaa esimerkiksi nettotulojen tai henkilöstömäärän kautta. Rahoitus- ja vakuutus toiminnan yritykset tuottavat merkittävän tuloerän kaupungin kassaan yhteisöveron muodossa. Vuonna 2022 toimialaan kuuluvien yritysten Helsingille maksama 261 miljoonan euron yhteisövero vastasi 38 prosentin osuutta kaupungin koko yhteisöverokertymästä.

Karkeasti arvioituna neljäsosa Helsingin verotuloista koostuu yhteisöveroista, puolet kunnallisverosta ja neljäsosa kiinteistöverosta. Pitkin 2010-lukua Helsingin yritysverokertymä on ollut noin 500 miljoonan tietämillä. 2020-luvun ensimmäisinä vuosina yhteisöverokertymä nousi poikkeuksellisen suureksi, kohoten miltei miljardiin euroon vuonna 2021. Taustalla oli kuntien yhteisövero-osuuden hetkellinen kasvatta-

minen osana koronatukitoimia. Osuuden ennustetaan lähivuosina laskevan 2010-luvun loppua alemmalle tasolle osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen jälkeistä hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmää. Tämä todennäköisesti merkitsee aiempaa vähäisempää yhteisöverokertymää Helsingille, joskin koronapandemia, mittavat keskuspankkien elvytystoimet, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja kohonnut korkotaso ovat tehneet taloudellisen toimintaympäristön ennustamisesta hankalaa niin kansainvälisesti kuin kansallisesti. Niinpä tulevien vuosien yhteisöverokertymää on yritysten tuloksenteon näkökulmasta vaikea arvioida.

Liike-elämän palvelut muodostavat karkeasti arvioituna noin kolme neljäsosaa Helsingin yhteisöverokertymästä. Rahoitus- ja vakuutustoiminnan ohella merkittäviä yhteisöveroa kerryttäviä toimialoja ovat informaatio ja viestintä, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta sekä tukku- ja vähittäiskauppa. Merkittävimmät yhteisöveroa kerryttävät yritykset tulevat korkeaa osaamistasoa edellyttäviltä palvelusektorin toimialoilta, mutta suurten listalta löytyy myös teollisuus- ja energiayhtiöitä. Muun muassa Supercell, Nordea, Solidium, OP, ABB, Elisa, Fingrid, Kuntarahoitus ja Danske Bank kuuluivat Helsingin suurimpiin yhteisöveron maksajiin vuonna 2022.

Yrityssektoreiden sijoittuminen

Maantiede asettaa tiettyjä rajoitteita Helsingin yrityscentän määrälliselle kasvulle kaupungin keskustassa. Pasilasta etelään ulottuvalla Helsingin niemellä on runsaasti yrityksiä ja kilpailu toimitiloista näkyy toimitiloiden hinnoissa. Siirryttäessä Pasilasta pohjoiseen ja Kalasatamasta itään toimitilojen määrä vähenee ja asuinalueet alkavat yleistyä rakennuskannassa.

Helsingin keskustassa sijaitseva yrityscenttymä jatkuu melko yhtenäisenä Espoon puolelle. Keilaniemeen, Otaniemeen ja Leppävaaraan onkin muodostunut yritysalueita, jonne on sijoittunut saman tyylistä liiketoimintaa kuin Helsingin keskustaan. Liike-elämän palveluita on runsaasti itäisessä Espoossa, minkä takia Espoon toimialarakenne muistuttaa Helsingin toimialarakennetta enemmän kuin Vantaan toimialarakennetta. Alkutuotantoa lähempänä olevat toimialat kuten teollisuus, kauppa, rakentaminen sekä kuljetus ja varastointi sijoittuvat pääkaupunkiseudulla usein Vantaalle, jossa etenkin lentokentän eteläpuoli on muodostunut vilkkaaksi yritysalueeksi.

Keskustan työpaikka-alueet laajentuvat pohjoiseen

Keskusta on Helsingin ja koko maan vilkkain työpaikka-alue. Mechelinikadulta Kruununhakaan ja Töölönlahdelta Sinebrychoffin puistoon rajautuvalla noin 350 hehtaarin alueella sijaitsee miltei 100 000 työpaik-

kaa vuonna 2022. Työpaikkatiheys on korkea keskustan lisäksi Kalasatamassa, Kalliossa, Vallilassa sekä Meilahdessa.

Työpaikkojen määrä kasvoi vuodesta 2018 valtaosassa keskustan pienalueista. Kasvua kertyi viidessä vuodessa kymmeniä prosentteja muun muassa Narinkkatorin ja Kampin kauppakeskuksen ympäristössä, Torikortteleiden välittömässä läheisyydessä sekä Pohjoisesplanadin pohjoispuolella Kluuvissa. Keskustassa on myös muutamia pienalueita, joissa työntekijöiden määrä väheni aikavälillä 2018–2022. Esimerkiksi Simonkadulta Vanhaan kirkkopuistoon ulottuvalla osuudella työllisten määrä väheni runsaat 20 prosenttia – lähes 1 500 hengen verran. Osoitteesta Mannerheimintie 14 purettu kiinteistö voi olla osasy työpaikkamäärien vähentymiseen. Helsingin yliopiston pääraakennuksen alueella sekä Valtiotieteellisen ja Humanistisen tiedekunnan sisältävällä alueella Kruununhaassa työpaikkojen määrä väheni myös kymmenillä prosentteilla.

Helsingin keskustan vilkkaat työpaikka-alueet ovat viime vuosien aikana laajentuneet hiljalleen kohti pohjoista. Esimerkiksi Länsi-Pasilassa, Alppiharjussa Konepajan alueella ja Kalasatamassa työpaikkamäärät ovat moninkertaistuneet vuodesta 2018 vuoteen 2022. Edellä mainituilta löytyy pienalueita, joiden työpaikkamäärät ylittävät 1 000 työpaikan rajapyykin. Niin ikään uudisrakentamista ja suurta muodonmuutosta kokeneessa Myllypurossa työpaikkojen määrä on viidessä vuodessa lähes tuplaantunut ja työpaikkojen määrä on noussut yli tuhanteen.

Pääomasijoitukset ja innovaatiot

Helsingissä sijaitsee Suomen mittakaavassa ainutlaatuinen startup- ja kasvuyritysten keskittymä. Lähes kolme neljäsosaa suomalaisiin yrityksiin kohdistuvista pääomasijoituksista suuntautuu helsinkiläisyrittäisiin. Myös espoolaiset kasvuyritykset ovat viime vuosina keränneet mittavia pääomia. Vuoden 2017 jälkeen pääomasijoitusten määrä on noussut moninkertaiseksi ja muutamat yritykset ovat onnistuneet keräämään satojen miljoonien eurojen arvoisia rahoituskierroksia yritystoimintansa laajentamiseen. Rahoituskierrosten lisäksi yritykset voivat listautua tai tulla suurempien yritysten ostamiksi. Kaksi helsinkiläisyrittästä on ostettu kansainvälisten suuryritysten toimesta yli miljardilla eurolla 2010-luvulla tai sen jälkeen. Nämä yhtiöt ovat Supercell vuosina 2013 ja 2016 sekä Wolt vuonna 2021.

Viime vuosina rahoituskierroksia keränneet yritykset tulevat pitkälti liike-elämän palveluihin lukeutuvilta toimialoilta. Suurimmat pääomasijoitukset ovat kohdistuneet yrityksiin, jotka kehittävät digitaalista teknologiaa tai jollain tavalla hyödyntävät sitä innovatiivisissa tuotteissaan. Informaation ja viestinnän toimialaan lukeutuvat ohjelmistotuotantoyrityk-

07.10.2024

Asia/2

set ovat keränneet satoja rahoituskerroksia viime vuosina. Helsingissä on ohjelmistokehityksen toimialalla kansainvälisesti verrattuna runsaasti erityisosaamista.

Kaupungit ovat tärkeitä osaamisen, yrittäjien ja vakiintuneiden yritysten kohtaamispaikkoja. Perinteiset yritykset tuottavat ja soveltavat innovaatioita ja uutta teknologiaa sekä pystyvät monesti investoimaan uusien liiketoiminta- ja palvelumallien sekä tuotekehityksen kasvattamiseen. Pienten ja kasvavien yritysten tärkeä rooli on olla uudenlaisten lähestymistapojen ja radikaalien innovaatioiden tuottajia. Kasvuyrityksiksi luokituvien yritysten määrän kasvu ja pääomasijoituskierron kohdentuminen Helsinkiin viittaavat siihen, että alueella on potentiaalia tuottaa merkittäviä radikaaleja innovaatioita. Kaupungilla voi olla aktiivinen rooli innovaatioita tukevan toimintaympäristön kehittäjänä ja alkuvaiheessa olevan yritystoiminnan mahdollistajana.

Toimivalta

Hallintosäännön 8 luvun 2 §:n mukaan kaupunginhallituksen elinkeinojaosto päättää elinkeinopolitiikkaa ja kilpailukykyä koskevista periaatteista sekä seuraa niiden toteutumista.

Elinkeinojaoston kokouksessa asiaa esittelevät kaupunkitietopalveluiden tutkimuspäällikkö Katja Vilkama ja tutkija Henri Mikkola.

Esittelijä

elinkeinojohtaja
Marja-Leena Rinkineva

Lisätiedot

Katja Vilkama, tutkimuspäällikkö, puhelin: 09-310 78396
katja.vilkama(a)hel.fi
Henri Mikkola, tutkija, puhelin: 09-310 32169
henri.mikkola(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Asiantuntijat